

Bernardus Michaelis. Pro (registrata.)

Dirigitur abbati sancti Johannis de la penya (1).

Item similes abbati de banyoles (2).

Item similes incipiens «*Procurador*», (desinens) «*Al amat procura-*
dor nostre en Cort Romana en Simo Salvador.

La Reyna darago. Nos tramelem a nostre Senyor lo papa lo feel de casa nostra en Jacme ferrer per alguns affers molt piadosos (3) que tenim molta a cor; e los quals vos dira largament de nostra part lo dit Jacme.

Per que, us pregam, tan affectuosament com podem, que a la relacio del dit Jacme, sobre los dits affers a vos faedora, vullats donar fe e creença, axí com si nos vos ho dehiem, e aquell ajudar (e) endreçar en totes coses a vos possibles. E sera cosa de que servirets granment a deu, e farets a nos plaer fort singular, que molt vos grahiem.

Dada en Valencia á XII dies Doctubre del any MCCCCII.

Bernardus Michaelis. Pro (registrata.)

Dirigitur petro sancii de Calatayud.

Item alie Johanni romano, cubiculario domini nostri pape.

Fuerunt expedite due littere similes supradicte sine super inscriptionibus.

Capítols de les creences comanades per la senyora Reyna al feel de casa sua en Jacme ferrer, daço que ha a dir a nostre senyor lo papa, prelats e altres domesticchs seus en Avinyo, per rao de la comissio que la dita senyora demana dels IIII *mals usos* dels pageses de Cathalunya.—Guillermus secretarius (4).

Primerament, feta acostumada e deguda reverencia al dit sant pare, e presentada la letra de la senyora Reyna que sen porta lo dit Jacme ferrer, dira al dit sant pare que la dita senyora Reyna estant ferma en son proposit e supplicacio primera per lo dit Jacme al sant pare presentada, e oida la relacio e creença per part del dit sant pare a la dita senyora explicada per lo dit Jacme; la dita senyora con-

(1) Véjis' ZURITA. Anales de Aragon, II. x, cap.

(2) Bernat de Estruch (1400-1409).—Véji's ALSIUS (Pere) *Ensaig històrich sobre la vila de Banyolas*, pag. 236-241.

(3) Es notable lo terminació *es* de plural masculí en aqueixa escriptura y las següents, com *diverses* inconvenients, *innominioses usos*, etc. Repáris' que l' singular termina ab la lletra *s*.

(4) Eixos capítols ha publicat PALUZIE, *Olot, su comarca etc.* apendix 23; pero ab tan garrafals errors que reclaman nova edició *esmenada*, y ben aviat, á fi de que no vegin á circular ab lo mateix ó altres autors en detriment de la veritat històrica.

tinuant lo dit fet altra vegada supplica cordialment al dit sant pare que li placia benigneament atorgar la dita justa e raonable comissio dels dits *III mals usos*, demanada esser feta a mossen de Barchelona e al Abbat de santes creus e a cascun dells, segons que ja li es estat supplicat, e are de present ne torna instanment á la sua santedat. Guillermus secretarius.

Item, lo dit Jacme ferrer pot largament splicar al dit sant pare la justa bona e rahonable intencio que la dita senyora Reyna ha en aquest fet, ço es, que per esguart de pietat, gran profit e augmentament de les rendes de la esgleya de deu, e per foragitar e extrepar diverses inconvenients, quis son seguits daquest fet es poden seguir per indegudes oppressions, que moltes de vegades son estades fetes a ma de les dites males servituts, de ques son fetes nafres, morts, bandos e altres grans mals, la dita senyora vol, demana e supplica lo dit fet sens neguna sinistra intencio de haverne res, sino solament merit de nostre senyor deus e bona fama.—Guillermus secretarius.

Item, pot dir al dit sant pare com la dita senyora per mostrar lo dit seu bo e vertader enteniment no supplica, ni ha supplicat al dit sant pare que li do ni remeta res d'ço, ni li faça gracia del dit fet en dan e diminucio de la dita esgleya, mas solament demana que sie feta comissio a prelats de lesgleya que aquests *mals* injusts e innomiosos *uses* contra deu e justicia e en perill de la anima dels possidents sien convertits en rendes planes e profitoses a la esgleya de deu sens carrech e perill de anima, per levar universal infamia a la nacio catalana, e en aquella forma e manera que moltes vegades particularment es estat fet, es fa, per diverses prelats e persones ecclesiastiques en diverses lochs e pageses esparces.—Guillermus secretarius.

Item, deu lo dit Jacme rahonar al dit sant pare per part de la senyora Reyna, com la dita senyora, per mostrar clarament lo dit seu sa just e bon proposit, no ha supplicat ni demanat que lo present fet sia comanat a algu bisbe ni prelat, qui no haia dels dits pageses a les dites servituts obligats; ans ha demanat e demana per comissaris los prelats qui han dels dits pageses tenguts a les dites servituts; com sien *tots los dits pageses* obligats a les dites servituts *poblats en los bisbats de Barchelona, Gerona, Vich e durgell, e no en altres lochs*; e lo dit bisbe de Barchelona e son Capitol e lo dit Abbat de santes Creus e son Capitol han molts e diverses homens tenguts als dits *mals usos* e servituts. Per que, la senyora Reyna demana comissio esser feta als dits prelats qui han dels dits pageses, e son prelats dotats de graus en sciencia de canons e santa theologia; com lo dit bisbe de Barchelona sia *doctor solempne* e lo dit Abbat de santes Creus *batxeller en theologia de paris que val tant com maestre en theologia fet fora paris*, par que la dita senyora demana justa comissio esser feta a prelats ecclesiastichs sabents e entenents sciencia de dret e de theologia, e

qui posseexen e han dels dits pageses a les dites servituts obligats, per que tal justa comissio e rahonable feta als prelats matexs, qui han dels dits pageses, no deu esser denegada a la dita senyora Reyna, com, si es considerat be lo present fet, es profit e merit de anima e augmentacio de la esgleya e preservacio de molts mals.—Guillermus secretariis.

Item si per ventura ere dit ó rahonat per que la dita senyora no ha acceptada la *bolla tramesa al Cardenal de Girona* per lo dit fet, pot esser respost que la dita senyora no acceptaria per res la dita bolla. Car seria gran minva a la sua dignitat Reginal; com si ab los prelats de la sua terra la dita senyora volgues tractar lo dit fet, no li calgra haver supplicat al dit sant pare, que ab aquells prelats ho pogra concordar; mas la dita senyora ne vol donar preu e honor al dit *sant pare qui es de la sua sanch* e a ella mateixa, e no venir á supplici dels dits prelats, moguda de sola pietat per conseguir nom e fama; pus deus li ha feta tanta de gracia que en son temps ha pare sant de son linatge ab qui guany aquesta fama e bon nom. E sola aquesta rao deu moure lo dit sant pare de complaure a la dita senyora Reyna daquest fet. Car, jassia que la dita senyora entenga que los prelats e persones eclesiasticques, qui posseexen dels dits pageses, á la fi no porien contrastar als seus justos prechs; pero ajustar tants prelats, bisbes e abbats e priors e altres persones havents dignitats e beneficis per concordar aquells al dit fet, nos poria fer leugerament sens grans treballs, afanyis e messions e subjeccio de grans prechs, qui seria de la dignitat Reginal; la qual cosa lo dit sant pare no deu tollerar, ni dar occasio que tan santa, justa e bona obra, com es aquesta sie atribuida a altres persones sino a ell e a la dita senyora Reyna.—Guillermus secretarius.

Item si per part del dit sant pare ere allegat que pus la senyora Reyna vol aço esser fet dels homens de la esgleya, que deu voler ques faça ensems ab los homens dels barons, cavallers e Ciutadans; pot esser rahonat que lo sant pare no deu tardar per aço lo dit fet, ates que los homens de la esgleya son mes que aquells dels nobles e Cavallers; per que convendra als dits nobles e cavaller fer semblant per no perdre lurs lochs; qui en breu temps serien despoblats totalment, com los homens de la esgleya no permetran lurs fills e filles metre en los lochs del dits cavallers si la dita servitut nols leven, e per consegüent los dits lurs lochs serien desfets; d'altra part, que lo dit sant pare no deu curar daquell cap en lo qual de la dita senyora ab favor del senyor Rey pot provehirs juridicament sens auctoritat e consentiment de la dita esgleya.—Guillermus secretarius.

Item com lo dit jacme ferrer vees á la fi que fos menat per noves e dilacions tinent maneres de dar altres comissaris o mudar la forma supplicada que la dita senyora; lavors lo dit jacme per virtut de les dites creences diga fermamente al dit sant pare e altres que li perega

que la dita senyora per descarrech de la sua consciencia *havia ja fet disputar aquest fet á Maestres en Theologia e doctors solemnes*, e trobat per justicia que tal e tan innominiosa servitut no es leguda de christia a christia, e molt menys es onesta, e no permesa a persones ecclesiastiques. Per que, acorda per descarrech seu supplicar daço al dit sant pare, per tal que sia escusada a Deu e á la santa esgleya si en altra manera hi volia proyehir a relevar son poble de tals innominioses servituts. E daltre part sera conegut per avant la justa supplicacio de la dita senyora, si fos provehida quant hagren profitat a ben de la esgleya.—Guillermus secretarius.

Item les altres cosas largament dites e per creença comanades al dit Jacme sobre los dits affers, es comanat a la bona memoria daquell qui les deu dir e splicar en son loch e temps, segons que deus li administrara e la qualitat del fet requerra per avant.—Bernardus Michaelis.

3) *Fol. 73 b.* Carta del 2 Novembre 1402.

La Reyna. Frare francesch: Trametemvos ab la present una letra *scrita de nostra propria ma* ab lo memorial e capitols de tot ço de queus parlam com erets aci (1), que nos haviem mester de nostre senyor lo papa. Per que us pregam affectuosament treballats en les coses en los dits Capitols contengudes, per tal forma que, migencant vostre trebal é industria, nos hajam prest e bon recapte daquells.

Dada en Valencia sots nostre segell secret a II dies de Noembre del any MCCCCII.—*La Reyna.*

Domina Regina mandavit michi Antonio Vall. Pro (registrata).

Dirigitur fratri francisco daranda donato de porteceli.

4) *Fol. 99 b.* Cartas del 3 de Febrer 1403.

La Reyna darago. Molt car cosi: per diverses letres nostres havem supplicat al sant pare li plagues fer commissio al venerable pare en christ lo bisbe de Barchelona per relevar los *mals usos* innominiosos e vergonyosos á la nacio Cathalana, en que alguns pageses de Cathalunya son obligats, feta primerament satisfaccio en rendes e propietats, a coneguda del dit bisbe, als prelats, dignitats, officis e beneficis e altres de qui los dits pageses son, e aquells romanents homens propis e en semblant servitut que los altres pageses de Cathalunya als dits *mals usos* no obligats son, segon daço us informaran nostre procurador en cort de Roma en Simon salvador e lo feel de casa nos-

(1) La carta autógrafa de la Reyna, que hauria sens dupte escrit en aragonés no ha sigut registrada. Los *memorials y capitols* serian probablement los ençomanats á Jaume Ferrer.

tra en Jacme ferrrer, que per aquesta rao, temps ha, havem aqui trames, los quals vos pregam cregats daço queus diran de part nostra sobre lo dit fet.

E com nos per sguart de pietat e caritat lo dit fet demenem, meravellamnos que lo dit sant pare nos trich tant atorgar axi justa e raonable demanda. Per que donantvos singular carrech daço, affectuosament vos pregam que ab gran instancia molt curosament vullats treballar e instar que la dita commissio sia obtenguda per lo dit nostre procurador, supplicant al dit sant pare de part nostra que daço nos fara assenyalat plaer que a subirana gracia li reputarem; sabents que nons pensam que de tan justa e raonabla cosa nos diga de no, com aço hajam molt a cor; pregantsvos si james vos entenels servir e complaure que vostra instancia en aquest fet sia continua e affectuosa, tal que conegam que, migençant vostres treballs havem aconseguit aquest fet; car per nos, per servir de nostre senyor deus moguda de gran pietat que en nostre temps tan innominiosa cosa fos relevada, hajam aço fort á cor.

Dada en Valencia á XIII dies de febrer del any de la nativitat de nostre senyor M. CCCC. III.

Bernardus Michaelis.—Domina Regina mandavit michi Guillermo poncii. Pro (registrata).

A nostre molt car cosi *don Jayme de Prades*.

Sub simili forma fuit scriptum á mossen francesch daranda donat de portaceli.

5) *Fol. 113 b*. Cartas del 5 Abril 1403.

Sanctissime ac beatissime pater et domine. Per litteram vestre beatitudinis scivimus qualiter persona vestra sanctissima, auxilio freta divino cujus certe res agitur, a papali palacio, in quod Cardinales nonnulli, contra debitum rationes et omnem honestatis facientia(m, vestram beatitudinem) inclusam tenuerant infandis ausibus per tempora nimis longa, spretis repagulis preparatis, ab inclusione hujusmodi sospes et illesa evasit, et ad *Castrum Renart* (1) se salubriter receptavit, ut posset erigere oppressum statum ecclesie sancte dei, proh dolor! nimium lacessite.

Ex evasione et exclusione hujusmodi, pie patrum, cor nostrum, nimie ilaritatis tripudium certe sumpsit, et surreximus, et non sine ratione, propterea laudi imnos presentare ad dominum, cui humiliter poscimus et cordialiter supplicamus ut hujusmodi palacii exitu, sicuti speramus in domino, status sacrosancte ecclesie reformetur,

(1) Lo Papa s' escapá, *disfressat*, del palau y ciutat d' Avinyó en lo dia 12 de Mars. *Château-Renard*, població de 5500 habitants, dista d' Arles 25 kilómetros.

eliso seis mate nimium radicato, offerentes nos, pater piissime, ad concernencia cuncta statum felicem et prosperum vestri et ecclesie sacrosante quem dignetur vestra sanctitas memorata nobis *suis apicibus* (1) nunciare *dietim* (2) vel saltem ut sepius locus assit.

Almam personam vestram dignetur conservare incolumem ecclesie sue sancte regimini longeve ac feliciter Rex eternus.

Data Valencie sub nostro sigillo secreto quinta die Aprilis anno a nativitate domini MCCCCIII^o—*La Reyna*.

Domina Regina mandavit michi Anthonio Valls. Pro (registrata.)

La Reyna darago. Molt car cosi: Vostra letra havem reebuda; e aquella entesa, vos responem que havem haut fort singular plaher de la deliurança de la persona del sant pare, de la inclusio e oppressio del qual sab deus stavem continuadament ab gran ansia e haviem molt desplaer. Per que, us pregam tan cordialment com podem, e encara us encarregam que de totes novitats, que despuys se sien seguides, es seguiran per avant, sobre los affers del dit sant pare e altres, nos certifiquets clarament e distincta, com abans e pus sovint porets. E sera cosa de quens farets tan assenyalats plaer e servey que de res al present majors no poriets.

Dada en Valencia sots nostre segell secret a V dies de Abril del any de la nativitat de nostre senyor MCCCCII.—*La Reyna*.

Idem. Pro (registrata.)

Dirigitur Jacobo de prades.

Los autores francesos, com Fleuri (l. 99) Berault Bercastel (l. 48), etc, fan gracia del deslliurament de Benet XIII y n' donan gloria al normando Robinet de Bracquemont, agent del Duch d' Orleans. Segons llur costum de callar ó d' ignorar lo relatiu á Espanya, ni tant sols memoran al condestable Don Jaume de Prades, quals galeras y soldats, no menos que l's tres embaixadors Jaume de Vallterra, Juan de Blanes y Vidal de Blanes, introduhits en lo palau d' Avinyó, foren la vera causa d' aquell grandió regirament polítich. preparat de llarga ma per una Reyna magnánima.

(Seguirá.)

FIDEL. FITA.

(1) Ab los seus ápices, ó lletres.

(2) *Cada dia*. No cal buscar major indici de la correspondencia frequent entre l' Papa y la Reyna.

BIBLIOGRAFIA

Asociacion literaria de Gerona.—Año tercero de su instalacion.—Certámen de MDCCCLXXIV.—(*Segell de la Associació.*)—Gerona Establecimiento tipográfico de Manuel Llach.—1875.

Al terminar la succinta noticia que sobre 'l volum de la mentada Associació corresponent al certámen de 1873 donarem als nostres lectors en lo n.º 7, any corrent, de LA RENAXENSA, nos planyíam de la exclusió d' alguns documents á ell relatius y de nou composicions que havian obtingut accéssits als distints premis adjudicats en la solemne festa del 2 de Novembre, estimant insuficient, per las rahons allí insinuadas, la d' escassesa de fondos ab que pretenia 'l Jurat escusar sa resolució. Aclaracions privadas, posteriors al article aludit, nos convencéren de que la rahó no 'ns sobrava del tot, y 'ns fem un deber de consignarho en desagravi pertinent als interessats 'queixosos: deber que 'ns es doble grat cumplir, per quant en lo volum darrer, que tenim entre mans, queda subsanat lo defecte, y pagat en consecuencia 'l deute moral que havia contret la Associació envers los poetas premiats, qui, com tothom que escriu, fundan sa mes valiosa recompensa en la publicitat de sos travalls y en la gloria, real ó imaginada, que contan reportar d' aquesta.

No es la Associació qui 'n surt menos beneficiada de semblant publicació, tant perque prova que 'ls premis que adjudica son cobdiats de veras quan se 'ls disputan poetas que tenen ja un nom lligítimament adquirít en la nostra literatura, y se 'ls disputan no ab produccions fútils ni lleugeras sino pensadas y escritas ab conciencia, y que no han de ser las que 'ells menos aprecien entre las selhuas respectivas; com perque per á son llustre propi y per al de la literatura que tendeix á fomentar, téide sentirse directament interessada en que las publicacions que d' ella emanen exciten la atenció del lector y 'l forsen á pulsar la corda de la aprobació y de la alabansa.

Per lo que al any present esmenta, de lley es afirmar que aixís succeheix. Lo volum de que donan noticia las ratllas presents encloú un aplech de treballs de literatura selectíssima: consignemho, que tal volta, fentho, 'ns veurem lliberts del títol de durs y fins de parcials ab que li ha plagut á algú investirnos, per una apre-

ciació apassionada dels exercicis de crítica ab que al objecte d' omplir una secció de la present Revista hem hagut de darnos á conèixer á sos abonats.

Fem constar una segona cosa que será tant agradable á aquestos com nos ho es á nosaltres: lo volum de la Associació en 1874 pot dir-se que es tot de literatura de la terra, puig que á ella y á sos conredors especta la major y mellor part ¿Será per las especials condicions del certámen y per la localitat en que se celebra? Ni saberho volem: lo que volem saber es que 'l llibre ha eixit á Catalunya y que lo catalá es lo que hi predomina; que, certament, si á Catalunya no 'ns cuydessem del nostre idioma, difícil fora que lluny d' ella trovés curadors que administressen son pingüe patrimoni.

¿Per qué no hem de poder nosaltres veurens exents del deber d' exercir curadorias estranyas, y per qué, si las circunstancias, mes fortas que la rahó, 'ns obligan á desempenyarlas, no hem de protestar al menos ab las armas nobles y de pau ab que ha sabut ferho la literatura, contra la procurada aclimatació d' una planta que sols medra en la nostra terra al calor artificial del hivernacle?

En aquest concepte no transigim ni ab lo caràcter bilingüe de la Associació literaria ni ab la adopció del castellá com á llengualge oficial de la mateixa. Fora del camp oficial, en la esfera de la literatura propiament dita, sobre tot, volem, perquè podem y perquè devem, com deya un distingit President dels nostres Jochs Florals, vestirnos ab la roba del país, y aquesta es la hora en que no hem sabut descobrir una rahó plausible que 'ns justifiqués la conveniencia de no ferho. Lo dia en que una academia castellana admeté 'l catalá, lo dia en que la nostra llengua sia considerada y rebuda fora del país de que es filla, tal com se mereix per lo que extrínseca é intrínsecament val, allavoras comensarem á pensar en si es vinguda la hora de renunciar al exclusivisme local de que no tenim por de dir que som tossuts partidaris: entre tant, nos quedem ab ell.

La passió, empero, no ha de ser may vel tant espés que prive de veure lo bo allá hont sia, y aixís, no hem d' escassejar las alabansas á las produccions en castellá, vingan d' hont vingan, que al entendre nostre s' ho merescan. Sense anar mes lluny, injustos foram si no fessem menció, v. gr. de la oda *Europa* de D. Joan Rodriguez Guzman, que indubablement, per la grandaria de la concepció, per lo brillant de sas imatges y per lo encertat de son moviment revela un poeta de qualitat; com ho foram si no 'n fessem també del discurs pronunciat en lo certámen penúltim per lo Sr. President del Jurat, D. Joseph Ametller y Vinyas, distingidíssim metge de Girona y autor de diversos travalls científichs sobre punts de la facultat que exerceix, segons es de veure en las interessants *Memorias literarias* que valgueren un accésit al Sr. Girbal en dit certámen y que van insertas també en lo velum que 'ns ocupa. Eruditíssima escur-

sió històrica per la Italia del segle XVI y al través dels orígens del Renaixement, ó mes ben dit, dels aconteixements capitals que precipitaren aquesta explosió del classicisme llatí y helénich y mudaren en un instant la fesomia de la Europa científica, artística y literaria, lo discurs en cuestió es un treball de consciencia y d'estudi que satisfá doblement en quant se surt del camí trillat que fins ara, ab pocas escepcions, han vingut seguint las Presidencias dels distints certámens que s' han celebrat á Catalunya. No es ocasió ja, aixís hoensem, d' escriure algunas planas desarrollant ab mes ó menos galanura temas ja vulgars de tant ser usats en ocasions idénticas; no basta ja surgir uns quants períodos literaris brillants que treguen del pas y arrenquen un picament de mans degut las mes de las vegadas á la galanteria oficiosa del auditori: lo necessari, lo mes bonich es que cada hu en la esfera de sos coneixements elegesca un tema mes ó menos lligat ab la índole del certámen, y l'estudie ab amor, component una obra que sia d' ensenyansa filosófica ó científica, literaria ó artística per al oyent y per al futur lector. Bon exemple en aquest punt lo del Sr. Ametller y valdament no passés desapercbut en lo successiu.

Solventat aquest deute, parlem un istant de lo que es mes especialment de casa nostra. La mellor manera de dar noticia del volum en aquest punt al lector, será copiar los títols y noms d' autors de las poesías inclosas en la [secció que 'ns ocupa: indicació nua y sense comentaris, puig que en sí 'ls du fets, y ab ells eficás recomanació, 'l nom de cada hu de dits autors, ventatjosament coneguts tots en la república de las lletas.

De D. Pere Martir Fornells, pseudónim un xich traydor, segons diuhen, es la *Lletra d' amor*. Permetéssens per una sola vegada violar lo nostre propósit, y deturarnos curs moments per á recomanar en la poesia d' aquell títol la tendencia que revela. Si la literatura catalana té de seguir essent alguna cosa, si ha de tenir senyas personals que la diferencien de las demás y la doten d' una rahó de ser poderosa, independentment de la que dú en l' us y cultiu de son especial idioma, cal que d' en tant en tant remunte 'l curs del riu fins á las fonts dels nostres poetas clássichs y que, sense enfangarse en una servil imitació que la anacronise, procure ostentar, encara que grabat ab mes permesa y ab perfils mes definits, lo mateix escut d' armas que caracterisava á la moneda dels nostres vells temps d' or. De prop ó de lluny s' observa aquest estudi, y aprofitat, en la poesia del senyor Fornells, y 'ns fem un deber de pendren acta per si l' exemple trova émuls.

De D. Francesch Matheu y Fornells: *Lo volcá, Lo Testament d' En Guinart y Canigó*.

De Francesch Ubach y Vinyeta, *Al auba, Otger, Desitj* (coneguda ja é impresa anteriorment ab lo títol de *Lo bell viure*) y *Ampúrias*.

De D. Artur Vinardell, *Queixas*.

De D. Joaquim Riera, *Gent de la terra*.

De D. Salvador Genís, *La verema*.

De D. Isidro Reventós, *La locomotora*, *Desitj*, y la patriótica oda dedicada *A en Joan Blanca*.

De D. Antoni Molins, *En la mort de mos fills*.

Ab la precedent indicació, 'l lector haurá vist mes justificat encara, si cab, lo nostre propòsit d' abstenirnos de tot comentari crítich. Alguns d' aquestos títols li recordarán poesías ja conegudas per haverse insertat avans d' ara en publicacions distintas. Una pressa que no es pas del tot disculpable en los autors, reos en aquest punt de falta de consideració á las Academias que afavoreixen sas obras ab premis, fa que no pochi cops las haguem de veure estampadas avans de las que podriam dir edicions oficials, lo qual priva á aquestas de la part de interés que 'ls hi daria la desconeixensa, y á la Academia del profit pecuniari major ó menor que bonament ne podria esperar.

Es precis que la recíproca tinga lloch entre las Academias y 'ls premiats, y que 's reserve á aquella dintre de certs límits y conciliant l' interés d' abduas parts, la prioritat en lo dret de publicació. No fentse aixís, quasi valdrá mes no pendres la molestia d' imprimirlas, ó quant menos, d' imprimir las que ab antelació sian publicadas.

J. SARDÁ.

LLÁGRIMES

I.

L' aubada
s' acosta,
les fulles
tremolan,
y calhuen
les gotes
ruxantne
los roures:
les rieres
sé escorran
les canyes
se gronxan

y 'ls cántichs
ressonan
per singles
y coves,
vilatges
y conques,
montanyes
y torres;
y trista,
ben sola,
mon ànima
plora.

II.

Qué cerca?
L' hermosa
que, ingrata,
li roba
sa ditxa,
sa gloria.
Sens ella
es un orfe
que 's queda
defora
la casa
que, sobte
li tanca

la porta.
Sens ella
se moren
los lliris
y roses,
que nexen
y 's clouhen
en terra
ufanosa.
Sens ella,
ben sola,
mon ànima
plora.

III.

La tortra
que vola,
contenta
s' arronsa,
sentada
en la brossa

del aygua,
com sota.
Y 'l cigne
y la tortra,
si neden
y volan,

del camp
hont se posa.
Lo cigne
s' enfonsa,
mullantne
ses plomes,
tant blanques,
á sobre

en l' aygua
y la brossa
l' aymada
ne trovan:
y trista,
ben sola,
mon ánima
plora.

IV.

Ne passen
les hores,
á mentres
ne tocan;
y ab ellas
se 'n portan
la ditxa
que 'm donan;
y 'm dexan,
traydores,
eternes
estones
de pena
y anyoxa;
y encare

que dolses,
lleugeres,
rodolan
les aures
per l' ona
duyentme
á la boca
l' auflayre
que copsan,
per entre
la molsa,
ben trista,
ben sola,
mon ánima
plora.

V.

Li falta
l' hermosa,
que ab ella
li sobra:
desitja
son ombra,
que en ella
reposa:
Aspira
á la gloria,
que aquella,
li dona.
Abella
que vola
l' ha presa
per rosa:

Esclava
ditxosa
l' ha feta
senyora:
y al veure
que, sorda,
ni mira,
ni escolta,
ni nenos,
gelosa,
la besa,
ni amoxa,
tristeta,
ben sola,
mon ánima
plora.

Malla, Novembre de 1874.

JOSEPH SERRA Y CAMPDELACEU.

AMOR DELS AMORS

D' amor la flama sento
que dona llum á m' ànima y ma pensa:
J. TORRES Y REYATÓ.

Pe'l desert de la vida, mare mia,
Vaig fent via tot sol, plé d' anyoransa:
Tan sols me fan de guia
L' amor y l' esperança,
Que 'm diuhen qu' allí dalt tot es bonansa.

Jo sé que lo teu cor tot es dolcesa
Com la flor quan esclata enamorada:
Flayrantne sa puresa
Mon ayma mustiada,
Reviu com sech planter per la rosada.

Ets tu la sola mare que ab tendrura
Amanyagas tos fills sempre amorosa,
Y als cors de fel impura,
Abella traballoosa,
Fabricas dintre d' ells mel saborosa.

Jo 't miro, oh dolsa Verge, á tota hora
Rodejada de fills y 'l front d' estrelles,
Y tú com la pastora
Que guarda sas ovellas,
Ab amor divinal vetllas per ellas.

Qué hi fa que assí á la terra, mare mia,
Sia crudel y amarch lo curt viatge,
Si sé de cert que un dia
Al fi del romiatje
Prop teu eternament tindré coratge.

Qui com tú pot comprendre l' amargura
Si en la creu romangueres afligida,
Vetllant l' imatge pura
Del fill, que ab fé sentida
Per salvá' 'ls pecadors doná sa vida.

¿Sent tant gran son amor, mare estimada,
Com será lo teu cor? Font caudalosa
D' aiga tant regalada,
Tant dolça y abundosa,
Que fins sol penetrar devall la fosa.

Coronada de llum mon ull te mira,
Brollant amor arreu ab abondesa:
¡Y com mon cor suspira
Sentint tanta dolcesa,
A l' encís poderós de ta bellesa!

Jo 't sento cada jorn y ab fé t' envio
Ab l' incens de las flors ma amarga pena,
En vá sempre somnio
Trencarne la cadena
Per volá en vers lo sol que m' enllumena.

Re al mon me causa esglay ni re 'm tortura;
Sabent que lo teu cor al just ampara,
Jo sé lo poch que dura
Lo goig que 'l mon prepara,
Y aquest poch lo molt dol que costa encara.

Jo sé 'ls poch's jorns que te la primavera
Y 'l llarch temps que durar sol l' hivernada,
Per xó ab fé molt sencera
Mon ayma afadigada,
Disitja trová' un cel d' eterna aubada.

Qué faig aquí si sols sento migransa!
Dom alas per volar, mareta mia:
Y 'l dol y l' anyoransa
Tornantse'm alegria,
Vindré á besar tos peus, Verge Maria.

Aprop teu gosaré d' eterna gloria
Esclau de ton amor y ta bellesa,
Ja fosa la memoria
D' un mon de mesquinesa,
Reviuré vora teu plé de grandesa.

A LA HERMOSURA Y DESDENY

DE

UNA ELBINA

Si en las bregas del amor
Lo esser novici es penyora
D' estimá, per vos senyora
Es motiu de mès rigor.

Jo que encar' no he professat,
Ni tot just sò frare llech,
En la vostra font no bech
Per no eixir assedegat.

Boreta del mar nascuda
Ab sa escuma 'us batejaren,
Y sal y blancó restaren
En vostra cara menuda.

Si Elbina per nom tenfu,
Sols pel' nom sòu cristiana;
Sòu pitjor que una sultana
Del qui de vos es' cautiú.

Ja que l' cel vos dá la gracia
D' encadenar ab desdenys,
Si 'us miran, miráu al menys,
No mirant, feu la desgracia.

Entesa sòu en l' amar,
Sòu gentíllica dehessa,
Mès si sòu dels homs mestressa
Sòu panell de capanar.

No entench com vos enginyáu
Per mudar sovint de cara,
Ni com sent en mira' avara
A doll posturas llansáu.

Si la crueltat no 'us guia
¿Com no veyéu que anáu fent
Per hont passáu, lo torment,
Hont no hi tornáu, malaltia?

Si probar voléu l'amor,
Fer en mi la proba 'us deixo
Que potser tal mal pateixo
No patintne de pitjor.

Y encara que no sò mans,
Seré per vos un anyell,
Y un bri del vostre cabell
Será lligam de galans.

No temo, senyora, no
Ser esclau una diada
¿Potse' 'us veuria amansada
Dessota del mèu grilló!

FREDERICH RENTÉ Y VILADOT.

NOVAS

ASSOCIACIO LITERARIA DE GIRONA

(ANY QUART DE SA INSTALACIO)

Constant esta Associació en son propòsit de fomentar las lletres pàtrias, ab la celebració de certàmens anyals en la época de las renombradas firas de esta ciutat, ha resolt senyalar lo dia 1.er del prócsim mes de Novembre pera 'l que correspon al present any. A fi de realisar l' indicat propòsit, los que suscriuhen, individuos elegits pera la calificación de las composicions que al efecte se presenten, han acordat publicar las següents bases:

Primera. Desde 'l dia de la fetxa fins al 31 de Setembre prócsim serán admesas á certàmen las composicions que optin á premi, las quals deurán ser originals é inéditas, y presentarse ó dirigirse manuscritas al Secretari del Jurat, (carrer de la Forsa, número 21, principal). Cada composició anirà acompanyada de un plech clos ahont consti 'l nom del autor, y en son sobre un lema titol ó divisa, que figurará també en la composició respectiva.

Segona. Lo dia 1.er de Novembre, avans citat, serán distribuïts en acte públich los premis y accéssits, obrintse los plechs corresponents á las composicions triadas, que 's llegirán per sos autors, per la persona que aquestos deleguin, ó, en son lloch, per la que trihi lo Jurat, quedant solemnement proclamat lo nom de cada autor, á qui s' entregará 'l premi ó accéssit que li corresponga.

Tercera. Los títols de las composicions premiadas, ab los lemas que las acompanyin, se publicarán, per medi de la prempsa, ab la deguda anticipació.

Cuarta. Las composicions no premiadas se arxivarán en Secretaría, y 'ls plechs que contingan los noms de sos autors serán cremats al termenar la festivitiat.

Quinta. La Associació se reserva per lo termini de un any, á comptar desde 'l dia de la festa, la propietat de las composicions llorejadas.

PREMIS

Una lira de or. oferta per lo M. I. Sr. Gobernador civil d' esta provincia, D. Constanç Gambel, á la millor memoria sobre las costums catalanas en sós mellors temps.

Una colecció de las obras escullidas de Chateaubriand, oferta per l' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de la Diócesis, D. Constantí Bonet y Zanuy, á la millor poesia religiosa.

Una rosella de or, oferta per la Excm. Diputació provincial, al millor romans sobre costums espanyols.

Una medalla de plata, oferta per la que fou Universitat lliure de esta capital, (no adjudicada en los dos últims certámens), á la més notable memoria de interés provincial ó municipal, relativa á historia, literatura ó arts.

Un exemplar lucosament encuadernat de la obra de Francis Wey, titulada: Rome description et souvenirs, ilustrada ab mes de 800 grabats y plans, ofert per la Societat literaria de Barcelona «Jove Catalunya», á la millor biografia de un catalá il·lustre, en prosa catalana, que tinga, quant menos, la extensió de una memoria ó folleto.

Una corona de plata, oferta per D. Pere Antoni Torres, Governador civil que fou d' esta provincia, (no adjudicada en los dos certámens últims), al millor cantor de la Pàtria.

Un pensament de or esmaltat, ofert per D. Constantí Armesto, ex-Governador civil de la provincia, (no adjudicat en l' últim certámen), á la millor composició dedicada al il·lustre defensor de Girona, Alvarez de Castro.

Un llessami real de plata, ofert per la Junta Directiva y Jurat de la Associació, al millor romans històrich de assumpto catalá.

Las composicions que no tenen marcat l' idioma en que degan escriures, se enten que poden serho indistintament en castellá, ó en los de la antiga Corona d' Aragó.

Girona 25 de Juny de 1875.—ENRICH CLAUDI GIRBAL, *President*.—FRANCISCO DE P. FRANQUESA.—SALVADOR QUINTANA Pbre.—PELEGRI CALLE.—JAUME BRUNET Y ROIG, *Secretari*.

Lo dia 8 del corrent s' inaugura 'l ferro-carril de Granollers á Vich, primera secció del que partint d' aquella població ha de termenar á Sant Joan de las Abadessas. Aqueixa via qu' ha vingut á enllassar la Capital del Principat ab la antiga Aussona, realisa una esperansa de molts anys concebuda pels catalans, y 'ns demostra 'ls bons desitjos de l' Empresa de portar avant lo camí, fins arribar á la conca carbonífera, qual explotació tant profitosos resultats ha de reportar á l' industria catalana.

Pera estrenarse la temporada vinenta en lo teatro Romea, ha acabat lo mestre en Gay Saber D. Frederich Soler, un cuadro titolat: *Lo jardí del general*. Avuy que veyem desaparèixer aquell bonich lloch d' esplay creyem acertadíssima la idea del Sr. Soler, fent que 'ns quedi algo que demà poguem mostrar á nostres fills de lo que fou Barcelona. Ab aquest cuadro y ab lo drama nou *Los colors del ayga*, del que se 'ns han fet grans elogis, tindrà comens la temporada.

S' ha estrenat en lo Tívoli la sarsuela en un acte: *Micos*, lletra dels coneguts autors D. Eduart Vidal Valenciano y D. Joseph Roca y Roca, y música de D. Joan Rius. La citada producció s' ha publicat ja estampada.

Lo darrer número de *La Lluçanera* conté interessants treballs en prosa y vers y correspondencies de Barcelona, una d' ellas ressenyant la festa dels Jochs Florals. Publica també lo retrato del mestre Pedrell, varias vistas de la fàbrica de Batlló y una auca de la vida del yankee.

La novela *L' any trenta cinch* ab que D. Frederich Soler favoreix á aquesta Revista y que tant temps hem tingut interrompuda per motius estranys á l' autor y á la redacció, la seguirem publicant en lo próxim número.

Donem las gracias á tots aquells que ab son talent han contribuït á rompre 'l cercle en que la costum y la ignorancia tenian clos al art; alegremnos pel felis renaxement del cult á la bellesa y aprenga la joventut actual á venerar los noms de Rosales, Fortuny, Mercader, Vallmitjana, Sunyol y altres que ha sapigut despendres de falsas teorías engendradoras de obras insulsas y amaneradas, falsas de color y de sentiment, sens cap bellesa perque aquesta sols se troba en la veritat; y gracias á tal renaxement havem pogut veure resultats tan dignes de aplauso com las obras premiadas ab la pensió de Roma en las últimas oposicions de *pintura y escultura* celebradas en esta capital.

La pensió generosament fundada per D. Fernando Puig, ha sigut adjudicada á D. Joan Planella, y son cuadro *Sacrifici de Abrahán* indica perfectament las tendencias de son autor y son gran amor á la veritat. Que no será estéril la pensió ho prova elocuentment aquesta obra que si no perfecta en son conjunt conté moltes bellesas entre las quals citarém lo cap del Abrahán y casi tot l' Isaac y 'l fons del paisatge per son color local.

D. Antoni Fabres y Costa per una casi unanimitat, ha obtingut la pensió d' escultura fundada per la Excma. Diputació provincial; y sa estàtua *Abel mort* ha revelat en l' autor cualitats distingidíssimas dignas d' entussiasta aplauso: bellesa de forma, sentiment, y sobre tot ha manifestat en sa obra que no li era difícil *pensar y sentir*; la mort se reflecta perfectament en aquellas mans d' execució delicadíssima, en lo cap, que volta la tristesa de la mort y com á detalls que completan la obra aquell débil gayato trencat pel mitj junt á la forta barra.

Donem á aquests joves artistas la més entussiasta enhorabona y, no duptem, tindrem mes endavant ocasions numerosas d' alabarlos, prometent tant com prometen las obras que 'ls han fet merexedors de la pensió.

Hem rebut en un quadernet esmeradament imprés en la estampa de Roca y Ferrer, Reus, las duas poesías de Don Joseph Martí y Folguera, *La festa major* y *A la parla mes bella*, premiadas ab medalla d' or y medalla de bronzó respectivament en lo certámen celebrat en l' últim 31 de Mars per la Societat de llengüas romanas de Montpeller. La edició ha sigut costejada per l' Ajuntament de Reus, d' hont es natural l' aludit poeta, segons acort pres en 8 del següent Abril, que va transcrit en la plana primera del quadern. La meytat de la edició, de 200 ó més exemplars, se destina á las escuelas públicas dependents del municipi pera que servezan de premi als alumnes que per sa aplicació n sian merexedors.

La Diputació Provincial de Tarragona y 'l Ajuntament de Tortosa han acordat separadament pensionar al distingit compositor D. Felip Pedrell, pera que puga estudiar al estranger las obras mestres del art musical.

Felicitém de tot cor á aquellas ilustradas corporacions, y doném la enhorabona al agraciat.

LA SOCIETAT NACIONAL de educació de Lió, dedica pera 1875 un premi de 500 franchs al qui presenti la mellor memoria inédita sobre 'l següent lema:

Precisar lo que pot y deu fer el profesor de instrucció primaria per lo tocant á la educació de sos dexebls. Indicar per quin medi complirà mellor aquesta part de sos debers.

Lo premi será proclamat en la sessió pública de 1876 baix lo títol de *Premi de la ciutat de Lió*.

Las memorias se dirigiran avans del 1.º de Novembre á Mr. Polus, libraire, rue de la Course, 4.

Com la condició es que estigan escrites en cualsevol de las llengüas vivas, incitem als escriptors catalans á que hi concorren.

TAULA DEL PRESENT NÚMERO

Apeles Mestres.	Cartas de viatge.	105
J. Roca y Roca.	L' Angeleta.	112
Fidel Fita.	Lo papa Benet XIII y los pagesos de remensa.	122
Joan Sardá.	Bibliografia.	131
J. Serra y Capdelacreu.	Llágrimes.	135
Emilio Coca y Collado.	Amer del amors.	137
Federich Renyé.	A las hermosuras y desdeny d' una Elvina.	139
	Novas.	141